

Міністерство освіти і науки України
Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського
«Харківський авіаційний інститут»

Кафедра менеджменту та бізнес-адміністрування (№ 602)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Гарант освітньої програми

Г.С. Ліхоносова

(підпис)

(ініціали та прізвище)

« 28 » серпня 2024 р.

**СИЛАБУС ОBOB'ЯЗKОВОЇ
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**

Страховий менеджмент підприємств аерокосмічної
галузі

(назва навчальної дисципліни)

Галузь знань: 07 «Управління та адміністрування»
(шифр і найменування галузі знань)

Спеціальність: 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок»

(код та найменування спеціальності)

Освітня програма: «Фінанси, банківська справа та страхування»
(найменування спеціалізації)

Рівень вищої освіти: *другий (магістерський)*

Силабус введено в дію з 01.09.2024 року

Харків – 2024 р.

Розробник: Фурсова В.А., доцент, к.е.н.
(прізвище та ініціали, посада, наукова ступінь та вчене звання)

_____ (підпис)

Силабус навчальної дисципліни розглянуто на засіданні кафедри
менеджменту та бізнес-адміністрування (№ 602)

_____ (назва кафедри)

Протокол № 1 від « 28 » серпня 2024 р.

Завідувачка кафедри к.е.н., доцент
(науковий ступінь та вчене звання)

_____ (підпис)

В.П. Гатило
(ініціали та прізвище)

1. Загальна інформація про викладача

Фурсова Вікторія Анатоліївна, к.е.н., доцент. З 2008 з року викладає в університеті наступні дисципліни:

- банківська система;
- облік у банках;
- банківський менеджмент;
- аналіз діяльності банку;
- ризикологія;
- управління фінансовими ризиками аерокосмічної галузі.

Напрями наукових досліджень: рейтингове оцінювання фінансової стійкості банківських установ, банківські кризи, управління фінансовими ризиками.

2. Опис навчальної дисципліни

Семестр, в якому викладається дисципліна – 1 семестр.

Обсяг дисципліни:

4 кредитів ЄКТС/ 120 годин, у тому числі аудиторних – 40 год., самостійної роботи здобувачів – 80 год.

Форма здобуття освіти.

Денна, дуальна, дистанційна.

Дисципліна – обов'язкова.

Види навчальної діяльності – лекції практичні роботи, самостійна робота здобувача.

Види контролю – модульний контроль, іспит.

Мова викладання – українська.

Пререквізити – фінанси, ризикологія, фінансовий аналіз, страхування.

Кореквізити – соціальна відповідальність, пенсійне забезпечення.

3 Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета вивчення дисципліни — сформувати систему знань з підготовки та реалізації управлінських рішень, що забезпечують раціональне формування й використання потенціалу страхових компаній і гармонізацію фінансових інтересів споживачів страхових послуг, власників і персоналу страхових компаній, посередників та держави.

Завдання вивчення дисципліни “Страховий менеджмент” такі: засвоїти

теоретичні й організаційні основи страхового менеджменту, ознайомитись з системами його інформаційного забезпечення; вивчити сутність та методологічні основи управління ризиками, маркетинговою й фінансовою діяльністю та фінансовою надійністю страхової організації; навчитись оцінювати ризики й планувати страхову діяльність страховика, врегульовувати страхові претензії.

Компетентності, які набуваються:

1) Інтегральна компетентність: Здатність розв'язувати складні задачі і проблеми у професійній діяльності або у процесі навчання у сфері фінансів, банківської справи та страхування, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог.

Загальні компетентності

ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК6. Навички міжособистісної взаємодії.

Фахові компетентності

СК1. Здатність використовувати фундаментальні закономірності розвитку фінансів, банківської справи та страхування у поєднанні з дослідницькими і управлінськими інструментами для здійснення професійної та наукової діяльності.

СК2. Здатність використовувати теоретичний та методичний інструментарій для діагностики і моделювання фінансової діяльності суб'єктів господарювання.

СК3. Здатність застосовувати управлінські навички у сфері фінансів, банківської справи та страхування.

СК4. Здатність оцінювати дієвість наукового, аналітичного і методичного інструментарію для обґрунтування управлінських рішень у сфері фінансів, банківської справи та страхування.

СК6. Здатність застосовувати міждисциплінарні підходи при розв'язанні складних задач і проблем у сфері фінансів, банківської справи та страхування.

СК7. Здатність до пошуку, використання та інтерпретації інформації, необхідної для вирішення професійних і наукових завдань в сфері фінансів, банківської справи та страхування.

СК8. Здатність застосовувати інноваційні підходи в сфері фінансів, банківської справи та страхування.

СК9. Здатність розробляти технічні завдання для проектування інформаційних систем у сфері фінансів, банківської справи та страхування.

СК10. Здатність враховувати особливості фінансово-господарської діяльності підприємств, організацій, установ, що задіяні в аерокосмічній галузі та специфіку проведення досліджень у сфері фінансів, банківської справи та страхування аерокосмічної галузі

Очікувані результати навчання:

ПРН01. Використовувати фундаментальні закономірності розвитку фінансів, банківської справи та страхування у поєднанні з дослідницькими і

управлінськими інструментами для здійснення професійної та наукової діяльності.

ПРН02. Знати на рівні новітніх досягнень основні концепції і методології наукового пізнання у сфері фінансів, банківської справи та страхування.

ПРН04. Відшукувати, обробляти, систематизувати та аналізувати інформацію, необхідну для вирішення професійних та наукових завдань в сфері фінансів, банківської справи та страхування.

ПРН06. Доступно і аргументовано представляти результати досліджень усно і письмово, брати участь у фахових дискусіях.

ПРН07. Вирішувати етичні дилеми з опорою на норми закону, етичні принципи та загальнолюдські цінності

ПРН08. Вміти застосовувати інноваційні підходи у сфері фінансів, банківської справи та страхування та управляти ними.

ПРН09. Застосовувати управлінські навички у сфері фінансів, банківської справи та страхування.

ПРН11. Застосовувати поглиблені знання в сфері фінансового, банківського та страхового менеджменту для прийняття рішень.

ПРН12. Обґрунтувати вибір варіантів управлінських рішень у сфері фінансів, банківської справи та страхування та оцінювати їх ефективність з урахуванням цілей, наявних обмежень, законодавчих та етичних аспектів.

ПРН14. Вміти враховувати особливості фінансово-господарської діяльності підприємств, організацій, установ, що задіяні в аерокосмічній галузі та специфіку проведення досліджень у сфері фінансів, банківської справи та страхування аерокосмічної галузі

3 Програма навчальної дисципліни

Модуль 1

Змістовий модуль 1. Теоретичні й організаційні засади та інформаційне забезпечення страхового менеджменту

Тема 1. Теоретичні й організаційні засади страхового менеджменту.

Форма занять: лекція, практичні заняття, самостійна робота.

Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): відсутні.

Сутність страхового менеджменту. Поняття і принципи страхового менеджменту. Мета, завдання і функції страхового менеджменту. Правове забезпечення страхування. Управління процесом створення страхових організацій та ліцензування страхової діяльності

Опрацювання матеріалу лекцій. Формування питань до викладача.

Теми для рефератів:.

Тема 2. Управління діяльністю страхової організації.

Форма занять: лекція, практичні заняття, самостійна робота.

Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): відсутні.

Організація та структура управління страховою компанією. Кадрове забезпечення й мотивація персоналу. Органи управління страховою компанією. Стратегічне управління страховою компанією. Бізнес-процеси страхової компанії.

Опрацювання матеріалу лекцій. Формування питань до викладача.
Теми для рефератів:.

Тема 3. Комунікації та інформаційне забезпечення страхового менеджменту.

Форма занять: лекція, практичні заняття, самостійна робота.

Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): відсутні.

Комунікації в сучасній страховій організації: сутність, елементи й етапи комунікаційного процесу. Інформаційна система страхової компанії: підсистеми, об'єкти, функціональні задачі. Зовнішні та внутрішні джерела інформації. Місце і роль бухгалтерського й статистичного обліку в забезпеченні управління страховою організацією.

Опрацювання матеріалу лекцій. Формування питань до викладача.
Теми для рефератів:.

Тема 4. Планування у страховій організації.

Форма занять: лекція, практичні заняття, самостійна робота.

Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): відсутні.

Економічна сутність та етапи стратегічного і оперативного фінансового планування. Розроблення та фінансові складові системи планів страховика. Процес стратегічного планування в страховій компанії. Призначення, структура та порядок складання бізнес-плану страхової організації. Бюджетування в діяльності страхової організації.

Опрацювання матеріалу лекцій. Формування питань до викладача.
Теми для рефератів:.

Тема 5. Управління маркетинговою діяльністю у страховому бізнесі.

Форма занять: лекція, практичні заняття, самостійна робота.

Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): відсутні.

Сутність і завдання страхового маркетингу. Служба маркетингу в

страхових організаціях. Маркетингові дослідження: завдання, види, етапи. Розроблення та просування нових видів страхових продуктів. Управління рекламною діяльністю страхової компанії. Управління відносинами страховика зі страховими посередниками.

Опрацювання матеріалу лекцій. Формування питань до викладача.

Теми для рефератів:.

Модульний контроль 1

- *Форма занять: написання модульної роботи в аудиторії (за рішенням лектора допускається проведення у дистанційній формі).*

- *Обсяг аудиторного навантаження: 2 години*

Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): відсутні.

- *Обсяг самостійної роботи здобувачів – за необхідністю.*

Підготовка до модульного контролю.

Змістовий модуль 2. Управління діяльністю страхової організації

Тема 6. Управління ризиками страхової діяльності.

Форма занять: лекція, практичні заняття, самостійна робота.

Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): відсутні.

Визначення поняття “менеджмент ризиків страхової діяльності”, його мета, зміст і процедури. Ознаки ризиків, що можуть бути застраховані, та етапи їх відбору. Основні методологічні підходи до розрахунків страхових тарифів. Організаційно-технічні та фінансово-договірні способи управління ризиками Повний цикл управління ризиками і особливості основних етапів його застосування.

Опрацювання матеріалу лекцій. Формування питань до викладача.

Теми для рефератів:.

Тема 7. Управління фінансовою діяльністю страхової організації.

Форма занять: лекція, практичні заняття, самостійна робота.

Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): відсутні.

Сутність та функції фінансового менеджменту страхової компанії. Управління капіталом страхової компанії. Види грошових потоків страховика. Склад доходів та витрат страхової компанії. Управління формуванням фінансового результату страховика. Особливості оподаткування страховиків. Управління платоспроможністю страховика.

Опрацювання матеріалу лекцій. Формування питань до викладача.

Теми для рефератів:.

Тема 8. Управління фінансовою надійністю страховика.

Форма занять: лекція, практичні заняття, самостійна робота.

Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): відсутні.

Фінансова надійність страховика: методи її забезпечення. Склад, структура та процес формування страхових резервів. Управління інвестиційною діяльністю страховика.

Опрацювання матеріалу лекцій. Формування питань до викладача.
Теми для рефератів:.

Тема 9. Урегулювання страхових претензій.

Форма занять: лекція, практичні заняття, самостійна робота.

Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): відсутні.

Процес відшкодування і служба врегулювання збитків у страховій компанії. Дії сторін договору в разі настання страхового випадку. Експертиза причин і наслідків страхового випадку. Розрахунок суми і вибір форми належних страхових виплат. Процедура та етапи врегулювання страхових претензій. Оформлення регресних позовів до осіб, винних у скоєнні страхових випадків.

Опрацювання матеріалу лекцій. Формування питань до викладача.
Теми для рефератів:.

Модульний контроль 2

- *Форма занять: написання модульної роботи в аудиторії (за рішенням лектора допускається проведення у дистанційній формі).*

- *Обсяг аудиторного навантаження: 2 години*

Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): відсутні.

- *Обсяг самостійної роботи здобувачів – за необхідністю.*

Підготовка до модульного контролю.

5 Індивідуальні завдання

Розрахункова робота з індивідуальними варіантами розрахунків виконується під час самостійної роботи.

6 Методи навчання

Використовуються такі методи викладання дисципліни, як пояснювально-ілюстративний, проблемного викладання, дослідницький. Застосовуються такі навчальні технології, як читання лекцій, виконання практичних робіт, тестування.

7 Методи контролю

За змістовими модулями 1 і 2 передбачено проведення модульних контролів у формі тесту з відкритою відповіддю.

Підсумковий контроль проводиться у вигляді письмового іспиту (білети, два теоретичних питання та одна задача у кожному, всього 25 варіантів).

8 Критерії оцінювання та розподіл балів, що їх отримують студенти

10.1 Розподіл балів, що їх отримують студенти (кількісні критерії оцінювання)

Елемент навчальної роботи	Кількість балів за одне заняття (завдання)	Кількість занять (завдань)	Сумарна кількість балів
Модуль 1			
Змістовий модуль 1			
Робота на практичному занятті	0...1	2	0...2
Виконання практичної роботи	0...3	1	0...3
Захист практичної роботи	0...3	1	0...3
Модульний контроль	0...28	1	0...28
Змістовий модуль 2			
Робота на практичному занятті	0...1	6	0...6
Виконання практичної роботи	0...3	3	0...9
Захист практичної роботи	0...3	3	3...9
Модульний контроль	0...28	1	0...28
Модуль 2			
Виконання і захист РР	0...12	1	0...12
Усього за семестр			0...100
Додаткові елементи навчальної роботи			
Виконання та захист індивідуального завдання	1...10	1	1...10
Доповідь на науковій конференції за тематикою дисципліни	1...15	1	1...15
Наукова публікація за тематикою дисципліни	1...20	1	1...20

Додаткові елементи навчальної роботи оцінюються і враховуються тільки тоді, коли за кожен елемент навчальної роботи, що входить до модулів 1 і 2, студент отримає не менше, ніж 60% від максимальної кількості балів.

Студент, який склав усі модульні і поточні контролі (успішно атестований за їх результатами, тобто отримав підсумкову модульну оцінку 60 балів і вище), вважається таким, що склав семестровий контроль, і за його згодою атестується підсумковою модульною оцінкою як семестровою.

Студент, який за результатами модульних і поточних контролів атестований «незадовільно», зобов'язаний скласти семестровий контроль (іспит). Студент допускається до складання семестрового контролю тільки тоді, коли він виконав усі практичні роботи і розрахункову роботу.

Семестровий контроль можуть скласти студенти, які бажають підвищити підсумкову модульну оцінку. У цьому випадку зараховується кращий результат.

Білет для іспиту містить два питання і одну задачу. Відповідь на кожне питання білета оцінюється від нуля до 35 балів, розв'язок задачі оцінюється від нуля до 30 балів. Максимальна кількість балів за відповіді на питання і розв'язок задачі – 100.

10.2 Якісні критерії оцінювання

Для того, щоб одержати позитивну оцінку, студент повинен:

а) знати:

- що таке страховий менеджмент та яка його роль у в ринковій економіці;
- завдання і функції страхового менеджменту;
- якими нормативними документами регулюється страхова діяльність в Україні;
- як створити, реорганізувати та ліквідувати страхову компанію в Україні;
- які існують структури і органи управління страховою компанією;
- які існують операції управління і бізнес-процеси страхової компанії;
- яка роль комунікацій у сучасній страховій організації;
- що таке інформаційна система страхової компанії;
- що таке поточне і стратегічне планування страхової діяльності;
- етапи стратегічного фінансового планування в страховій компанії;
- що таке страховий маркетинг;
- які дії виконує служба маркетингу страхової організації;
- що таке ризики діяльності страхової організації;
- основні правила ризик-менеджменту в страхування;
- які функції виконує фінансовий менеджмент страхової компанії;
- як відбувається управління фінансовою стійкістю страховика;
- що таке запас платоспроможності страхової організації і як його підтримувати;
- які завдання виконує служба врегулювання претензій страхової компанії;

б) уміти:

- розраховувати і контролювати страхові ризики;
- визначати достатність коштів страхових резервів для забезпечення

виконання зобов'язань перед страхувальниками;

- аналізувати фінансову надійність страхової компанії;
- виконувати дії з врегулювання страхових претензій.

10.3 Критерії оцінювання роботи студента протягом семестру

Задовільно (60-74). Виконати два модульні тести з оцінкою від 17 до 20 балів за кожен. Виконати всі чотири практичні роботи, хоча б одну з них захистити, отримавши сумарну оцінку за виконання і захист практичних робіт від 19 до 23 балів. Виконати розрахункову роботу з підсумковою оцінкою від семи до восьми балів.

Добре (75-89). Виконати два модульні тести з оцінкою від 21 бала до 24 балів за кожен. Виконати всі чотири практичні роботи, отримавши сумарну оцінку від 24 до 28 балів, з них захистити не менше трьох робіт з оцінкою три бали за кожну. Виконати і захистити розрахункову роботу з підсумковою оцінкою від дев'яти до десяти балів.

Відмінно (90-100). Виконати два модульні тести з оцінкою не менше, ніж 25 балів за кожен. Виконати і захистити всі чотири практичних роботи, дві з них з найвищою оцінкою (вісім балів) за кожну, а дві – з оцінкою сім балів за кожну. Виконати і захистити розрахункову роботу з підсумковою оцінкою не менше, ніж 11 балів.

Шкала оцінювання: бальна і традиційна

Сума балів	Оцінка за традиційною шкалою	
	Іспит, диференційований залік	Залік
90 – 100	Відмінно	Зараховано
75 – 89	Добре	
60 – 74	Задовільно	
0 – 59	Незадовільно	Не зараховано

9. Політика навчального курсу

Відпрацювання пропущених занять відбувається відповідно до розкладу консультацій, за попереднім погодженням з викладачем. Питання, що стосуються академічної доброчесності, розглядає викладач або за процедурою, визначеною у Положенні про академічну доброчесність.

10 Методичне забезпечення

1. Страховий менеджмент [Текст]: навч. посіб. / Н. О. Бондар, Ю. Ю. Діденко, М. С. Татар, В. А. Фурсова. – Х.: Нац. аерокосм. ун-т ім. М.Є.Жуковського «Харк. авіац. ін-т», 2016. – 156 с. – Режим доступу: http://library.khai.edu/library/fulltexts/metod/Bondar_Strahovuy_Menedgment.pdf

2. Діденко Ю.Ю., Шевердін М.А. Страхування : навч. посіб. до самост. роботи / Ю. Ю. Діденко, М. А. Шевердін. – Х.: Нац. аерокосм. ун-т

ім. М. Є. Жуковського «Хар. авіац. ін-т», 2008. – 45 с. – Режим доступу:
<http://library.khai.edu/library/fulltexts/m2008/Strahuvannja.pdf>

3. Особливості тарифної політики страховика : навч. посіб. /
Н. О. Бондар, Ю. Ю. Діденко, А. В. Камнева. — Х.: Нац. аерокосм. ун-т
ім. М.Є. Жуковського “Харк. авіац. ін-т”, 2012. – 43 с. –Режим доступу:
http://library.khai.edu/library/fulltexts/metod/Bondar_Osoblivosti_Tarifnoi.pdf

11 Рекомендована література

Базова

1. Закон України «Про страхування» від 7 березня 1996 р. № 86/96 зі змінами.
2. Страхувальний менеджмент: підручник / [С. С. Осадець, О. В. Мурашко, В. М. Фурман та ін.]; за наук. ред. д-ра екон. наук, проф. С. С. Осадця. – К.: КНЕУ, 2011. – 333 с.
3. Сокиринська, І. Г. Страхувальний менеджмент. Навчальний посібник / І. Г. Сокиринська, Т. О. Журавльова, І. Г. Аберніхіна. – Дніпропетровськ: Пороги, 2016. – 300 с.
4. Ненно І. М. Страхувальний менеджмент: навчальний посібник. – Харків: «БУРУН КНИГА», 2011. – 224 с.
5. Плиса, В. Й. Страхувальний менеджмент [Текст]: навч. посіб. / В. Й. Плиса. – Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2014. – 378 с.
6. Страхувальний менеджмент [Текст]: навч. посіб. / П. О. Куцик, Т. Г. Васильців, В. М. Сороківський, М. В. Сороківська. - Львів: Вид-во Львівської комерційної академії, 2015. – 244 с.
7. Фурса, А. В. Страхувальний менеджмент [Текст]: навч. посіб. / А. В. Фурса. – К.: ЦП «Компринт», 2015. – 176 с.

Допоміжна

1. Борисюк О. В. Страхувальний менеджмент: конспект лекцій. Луцьк: Волинський національний університет імені Лесі Українки, 2022. 102 с.
2. Говорушко, Т. А. Управління фінансовою діяльністю страхової компанії з метою забезпечення її ефективного розвитку [Текст]: монографія / Т. А. Говорушко, В. М. Стецюк, О. Ю. Толстенко. – К.: Центр навч. літ., 2012. – 168 с.
3. Слободянюк, Н. О., Коніна, М. О. Страхувальний менеджмент: мет. рек. для пров. практичних занять [Текст]: метод. рек. до вивч. дисц. / Н. О. Слободянюк, М. О. Коніна: М-во освіти і науки України. Донецьк: нац. ун-т економіки і торгівлі ім. М. Туган-Барановського. – Кривий Ріг: ДонНУЕТ, 2017. – 65 с.
4. Страхувальний менеджмент [Текст]: консп. лекцій для студ. спец. 8.03050801 «Фінанси і кредит» для всіх форм навчання / В. І. Павлов, К. В. Павлов, І. В. Сverdлюк. - Рівне: НУВГП, 2014. – 102 с.
5. Яворська, Т. В. Державне регулювання страхового підприємництва в Україні [Текст]: монографія / Т. В. Яворська. – Л.: ЛНУ імені Івана Франка, 2012. – 420 с.

12 Інформаційні ресурси

1. Ліга страховиків України www.uainsur.com
2. Все про страхування www.forinsurer.com
3. Законодавство України: сайт Верховної Ради- www.rada.gov.ua
4. Державна казначейська служба України <http://www.treasury.gov.ua>

5. Лігакон <http://www.ligakon.ua>
6. Міністерство фінансів України <http://www.minfin.gov.ua>
7. Кабінет Міністрів України <http://www.kmu.gov.ua>
8. Національний банк України <http://www.nbu.gov.ua>
9. Державна служба статистики України <http://www.ukrstat.gov.ua>